

ส่วนที่ 2

การเสียไปซึ่งสิทธิในมรดก

การเสียไปซึ่งสิทธิในมรดก คือเหตุแห่งการที่ทำให้ผู้ที่อยู่ในฐานะมีสิทธิรับมรดก ไม่ว่าจะทายาทโดยธรรมหรือทายาทผู้รับพินัยกรรมเสียไปซึ่งสิทธิในมรดก ซึ่งมีด้วยกัน 4 ประการ คือ

- (1) การถูกกำจัดมิให้รับมรดก
- (2) การตัดมิให้รับมรดก
- (3) การสละมรดก
- (4) การสูญเสียมรดกโดยอายุความ

บทที่ 1

การถูกจำกัดมิให้รับมรดก

การถูกจำกัดมิให้รับมรดกเป็นผลจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ทำให้ทายาทเสียสิทธิในมรดก การถูกจำกัดมิให้รับมรดกมีอยู่ 2 กรณี คือ

1. การถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดก
2. การถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร

1. การถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดก

การเสียไปซึ่งสิทธิในมรดก เพราะทายาทถูกจำกัดฐานปิดบังหรือยกย้ายทรัพย์มรดกนั้น เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติว่าเมื่อเจ้ามรดกตายแล้วทายาทได้ไปปิดบังยกย้ายทรัพย์มรดก โดยทำให้ทายาทคนอื่นเสื่อมประโยชน์ ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดมิให้รับมรดก ซึ่งการถูกจำกัดมิให้รับมรดกนี้เป็นการถูกจำกัดหลังเจ้ามรดกตาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 บัญญัติว่า “ทายาทคนใดยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกเท่าส่วนที่ตนจะได้หรือมากกว่านั้นโดยฉ้อฉลหรือรู้อยู่ว่า ตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่น ทายาทคนนั้นต้องถูกจำกัดมิให้ได้มรดกเลย แต่ถ้าได้ยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกน้อยกว่าส่วนที่ตนจะได้ ทายาทคนนั้นต้องถูกจำกัดมิให้ได้มรดกเฉพาะส่วนที่ได้ยกย้ายหรือปิดบังไว้เท่านั้น

มาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับพินัยกรรม ซึ่งผู้ตายได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง ในอันที่จะได้รับทรัพย์สินนั้น”

“ทายาท” ในมาตรานี้ หมายถึง ทายาทโดยธรรมและผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป เพราะมาตรา 1605 วรรคท้ายยกเว้นมิให้ใช้บังคับเฉพาะผู้รับพินัยกรรมเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง

คำว่า “ยักย้าย” หมายถึง การเปลี่ยนที่เสีย หรือนำไปไว้ จึงแสดงว่าทรัพย์สินมรดกที่ยักย้ายนั้นต้องเป็นสังหาริมทรัพย์และมีตัวทรัพย์สินอยู่ ถ้าเป็นการทำลาย เพื่อไม่ให้ทายาทอื่นได้รับมรดกนั้นไม่เป็นการยักย้าย และไม่ถูกจำกัดตามมาตรา 1605

การยักย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกในที่นี้จะต้องเป็นไปโดยฉ้อฉลหรือโดยรู้ว่าคุณคนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่น จึงจะถูกจำกัด

คำว่า “โดยฉ้อฉล” หมายถึง ทำให้ผู้อื่นเสียเปรียบ โกงโดยใช้อุบาย

คำว่า “โดยรู้ว่าคุณคนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่น” หมายถึง การกระทำนั้นทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่นและผู้ที่ต้องรู้ถึงการที่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมประโยชน์ด้วย

การทำให้เสื่อมประโยชน์นั้นให้ดูว่าถ้าได้ทรัพย์สินมรดกคืนจะเป็นการเสื่อมประโยชน์คนอื่นหรือไม่ ถ้าได้คืนด้วยความยากลำบาก ก็ถือว่าเป็นการทำให้เสื่อมประโยชน์ ในกรณีที่มีการฟ้องร้องจึงได้คืนมา ถือว่าเป็นการกระทำให้เกิดความยากลำบาก ทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่นจึงถูกจำกัด

ตัวอย่าง เมื่อพ่อตาย น้องทำงานที่กรุงเทพฯ น้องกลับมาบ้านพบพระพุทธรูปหายไปเลยบอกพี่ชายว่าพระพุทธรูปหายไปไหน พี่เอาไปก็เอากลับมาคืนเสีย พี่ชายบอกไม่รู้ น้องบอกว่าจะมาคู่อีกทีหลังจากงานศพพ่อ เมื่อน้องกลับมาพระพุทธรูปกลับมาตั้งที่เดิม ดังนี้ ไม่ถือว่าพี่ชายถูกจำกัดมิให้รับมรดก เพราะน้องชายได้ของคืนมา โดยไม่ได้มีความยากลำบาก จึงไม่ถือว่าทำให้เสื่อมประโยชน์แก่ทายาทคนอื่น

คำว่า “ปิดบัง” ตามพจนานุกรมแปลว่า “ปิดไว้ กำบังไว้” คือไม่ยอมบอกใครเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก ดังนั้น การปิดบังทรัพย์สินมรดกจึงมิได้ทั้งในอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ และตัวทรัพย์สินนั้นต้องยังอยู่เหมือนเดิม

การที่จะพิจารณาได้ว่าการยักย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกถึงขนาดไหนจึงถูกจำกัดตามมาตรา 1605 นั้น ต้องดูเป็นกรณี ๆ ไป โดยคำนึงถึงการกระทำโดยเจตนาของผู้กระทำและผลของการกระทำคือเสื่อมประโยชน์แก่ทายาทคนอื่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 716/2485 ได้เคยมีการแบ่งปันทรัพย์มรดกกันมาแล้ว แต่โจทก์มิได้นำทรัพย์รายพิพาทมาแบ่งด้วย แม้โจทก์จะรับว่าไม่มีฝ่ายใดมาเรียกร้องและโจทก์ปกครองเพื่อทายาทก็ตาม กรณีเช่นนี้ ต้องถือว่าโจทก์แกล้งปิดบังมรดกไว้เพื่อตน โจทก์ถูกกำจัดมิให้รับมรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 2062/2492 ทายาทคนหนึ่งบอกแก่ทายาทอีกคนหนึ่งว่า ที่ดินแปลงหนึ่งผู้ตายได้โอนไปแล้ว ความจริงผู้ตายไม่ได้โอน แต่ทายาทคนนั้นโอนเป็นของตนเองเสีย เช่นนี้ ถือเป็นการปิดบังมรดก ย่อมถูกกำจัดมิให้รับมรดกในที่ดินแปลงนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1160/2497 ทายาทรับโอนโฉนดที่ดินมรดกมาโดยสุจริตว่าตนควรได้เป็นเจ้าของ ไม่มีเจตนาปิดบังยกยอกมรดกแม้จะเกินส่วนที่ควรได้ ก็ไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 478/2501 (ประชุมใหญ่) ทายาทโอนรับมรดกที่ดินโดยสุจริต แม้ความจริงจะไม่มีสิทธิก็ไม่ใช่ยกย้าย หรือปิดบังมรดก ไม่ถูกกำจัด

คำพิพากษาฎีกาที่ 1239/2506 ทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 ต้องเป็นผู้ปิดบังหรือยกย้ายทรัพย์มรดก แต่การที่ทายาทคนหนึ่งไปขอประกาศรับมรดกโดยไม่ระบุนลงไปในบัญชีเครือญาติว่ายังมีบุคคลอื่นเป็นทายาทอีกด้วยนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 433/2528 โจทก์ทั้งสามกับจำเลยทั้งสาม และ น. กับ ส. ต่างเป็นทายาทของเจ้ามรดก จำเลยทั้งสามไปขอรับมรดกที่พิพาทโดยระบุบัญชีเครือญาติของเจ้ามรดกว่ามีเฉพาะจำเลยทั้งสามกับ น. และ ส. โดยไม่ระบุโจทก์ทั้งสามด้วย ดังนี้

ยังถือไม่ได้ว่าเป็นเรื่องปิดบังทรัพย์สินมรดกอันเป็นเหตุให้จำเลยทั้งสามถูกจำกัดมิให้รับทรัพย์สินมรดกตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605

คำพิพากษาฎีกาที่ 1357/2534 การที่ทายาทโดยธรรมเบิกความในคดีที่ขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งตนเป็นผู้จัดการมรดกกว่า เจ้ามรดกมีทรัพย์สินมรดกเพียงเท่าที่เบิกความถึง แต่ความจริงเจ้ามรดกมีทรัพย์สินมรดกมากกว่านั้น ยังไม่พอฟังว่าเป็นการปิดบังทรัพย์สินมรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 595/2535 จำเลยและทายาททุกคนทราบดีว่า ที่ดินพิพาทเป็นของเจ้ามรดกตามคำพิพากษาดำเนินการที่ตกลงแบ่งที่ดินพิพาทให้เจ้ามรดกในคดีที่เจ้ามรดกฟ้องโจทก์ทั้งสี่เป็นจำเลยขอถอนคืนการให้ เจ้ามรดกได้ดำเนินการแบ่งแยกที่ดินไว้ยังไม่เสร็จก็ถึงแก่กรรม ไม่มีทายาทเข้าดำเนินการต่อ การที่โจทก์ทั้งสี่ซึ่งเป็นทายาทได้ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานที่ดินขอยกเลิกคำขอแบ่งแยกที่ดินพิพาท ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทซึ่งเป็นมรดก จึงหาใช่การย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกโดยฉ้อฉลไม่ และเมื่อจำเลยร้องขอเข้าเป็นผู้จัดการมรดกและศาลมีคำสั่งตั้งให้จำเลยเป็นผู้จัดการมรดกเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินพิพาทของเจ้ามรดกแล้ว จำเลยได้ขอเข้ารับมรดกความและบังคับคดีจนดำเนินการเปลี่ยนชื่อในโฉนดที่ดินพิพาทเป็นชื่อจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกเช่นนี้ แม้โจทก์ทั้งสี่จะเคยคัดค้านต่อศาลในชั้นบังคับคดีอ้างว่าจำเลยขอบังคับคดีเกินกำหนดอายุความแล้ว ก็เป็นการที่โจทก์ทั้งสี่ใช้สิทธิทางศาลตามที่ตนเป็นทายาทโดยชอบ หาใช่ย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกโดยฉ้อฉลไม่เช่นเดียวกัน จึงไม่เป็นที่เหตุให้โจทก์ทั้งสี่ถูกจำกัดมรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 678-680/2535 ผู้ตายกับโจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นภรรยา ร่วมกันทำกิจการโรงแรมมีเจตนาเป็นเจ้าของร่วมกัน เงินที่ใช้เป็นทุนปลูกสร้างโรงแรมจะเกิดจากฝ่ายใดหามาไม่สำคัญ ต้องถือว่าโรงแรมเป็นทรัพย์สินร่วมกันระหว่างผู้ตายกับโจทก์ที่ 1 เมื่อผู้ตายยินยอมให้ใช้ที่ดินดังกล่าวปลูกสร้างโรงแรมเพื่อทำกิจการค้าร่วมกันกับ

โจทก์ที่ 1 โรงแรมจึงไม่เป็นส่วนควบกับที่ดิน เข้าข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 109

จำเลยที่ 5 จดทะเบียนสมรสกับผู้ตาย แม้จำเลยที่ 5 จะเลิกร้างกับผู้ตายไปนานแล้วแต่เมื่อไม่ได้จดทะเบียนหย่ากัน ทรัพย์ที่ผู้ตายได้มาระหว่างที่เป็นสามีภรรยากับจำเลยที่ 5 ย่อมเป็นสินสมรส

เงินรายได้จากกิจการ โรงแรมรวมทั้งร้านตัดผมที่ได้มาหลังจากที่ผู้ตายถึงแก่กรรมแล้ว มิใช่ทรัพย์มรดกของผู้ตายเพราะมิใช่ทรัพย์ที่มีอยู่ก่อนหรือในขณะที่ผู้ตายถึงแก่กรรมแต่เป็นดอกผลของ โรงแรมตกได้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของ โรงแรมตามสัดส่วนแห่งความเป็นเจ้าของ โรงแรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 111 และมาตรา 1360 และเมื่อเงินดังกล่าวมิใช่มรดกของผู้ตาย แม้ทายาทคนหนึ่งปิดบังหรือยักย้ายเงินส่วนนี้ ทายาทคนนั้นก็ไม่ได้ถูกกำจัดมิให้รับมรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539 จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแสดงว่าจำเลยมีกรรมสิทธิ์ในที่พิพาทส่วนของผู้ตายทั้งหมดโดยการครอบครอง ทั้ง ๆ ที่จำเลยมิได้ครอบครองที่พิพาทโดยสงบและเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของเป็นเวลาถึง 10 ปี ก่อนจำเลยยื่นคำร้องขอเช่นนั้น จนศาลหลงเชื่อและมีคำสั่งว่าจำเลยมีกรรมสิทธิ์ในที่พิพาทโดยการครอบครอง แล้วจำเลยนำคำสั่งศาลไปจดทะเบียนการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่พิพาท ถือได้ว่าจำเลยได้ยักย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกมากกว่าส่วนที่ตนจะได้โดยฉ้อฉลหรือรู้ว่าคุณทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่น จำเลยจึงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ 3046/2539 บุคคลที่จะถูกกำจัดมิให้รับมรดกตาม มาตรา 1605 หมายถึงเฉพาะแต่ทายาทของเจ้ามรดกขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายเท่านั้น จำเลยทั้งสองเป็นเพียงผู้สืบสิทธิของทายาทของเจ้ามรดกจึงไม่ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 5382-5383/2539 จำเลยที่ 2 ไปรับโอนมรดกแต่ผู้เดียวและนำที่ดินทรัพย์มรดกซึ่งตกได้แก่โจทก์ทั้งสามและ จ. ซึ่งเป็นทายาทด้วยไปโอนให้แก่จำเลยที่ 1 ซึ่งไม่ใช่ทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดก เป็นการยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกเท่าส่วนที่ตนจะได้หรือมากกว่า จำเลยที่ 2 จึงถูกกำจัดมิให้รับมรดกเลขตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 ส่วนจำเลยที่ 1 ไม่ใช่ทายาท การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงไม่เป็นการยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดก แต่เมื่อรับโอนโดยทราบว่าโจทก์ทั้งสามและ จ. เป็นทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกด้วย จึงเป็นการรับโอนโดยไม่สุจริต สำหรับจำเลยที่ 3 ถึงที่ 5 เป็นบุตรของจำเลยที่ 1 มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ร่วมโดยการยกให้โดยเสนหาของจำเลยที่ 1 จึงเป็นการโอนโดยไม่มีค่าตอบแทน โจทก์ทั้งสามขอให้เพิกถอนการโอนได้ตาม มาตรา 1300 ส่วนจำเลยที่ 6 รับโอนซื้อที่ดินพิพาทจากจำเลยที่ 3 ถึงที่ 5 หลังจากโจทก์ที่ 3 ได้ขายที่ดินพิพาทไว้ต่อเจ้าพนักงานที่ดินแล้ว ซึ่งแม้ขณะโอนจะล่วงเลยระยะเวลา 60 วัน ที่เจ้าพนักงานที่ดินรับอายุไว้ แต่เมื่อจำเลยที่ 6 ทราบเรื่องอายุด้วยถือว่าจำเลยที่ 6 รับโอนโดยไม่สุจริต โจทก์ทั้งสามจึงขอให้เพิกถอนการโอนได้เช่นกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 3046/2539 บุคคลที่จะถูกกำจัดมิให้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 มุ่งเฉพาะแต่ทายาทของเจ้ามรดกขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายเท่านั้น ดังนั้นเมื่อขณะที่ ล. เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย มีทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกคือ โจทก์ จ. และ ม. เพียง 3 คน ซึ่ง จ. ได้ถึงแก่ความตายภายหลัง ล. จำเลยทั้งสองเป็นภรรยาและบุตร จ. แม้ว่าจะมีสิทธิในทรัพย์มรดกของ ล. ก็เพียงแต่ในฐานะผู้สืบสิทธิของ จ. คือรับมรดกในส่วนของ จ. เท่านั้น จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองเป็นทายาทที่ได้กระทำการตามฟ้องอันจะถูกกำจัดไม่ให้รับมรดกของ ล.

คำพิพากษาฎีกาที่ 5396/2539 จำเลยที่ 2 รับโอนที่ดินมาจากจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นมารดาและผู้จัดการมรดกของ ม. ซึ่งเป็นบิดา ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกอันจะถูกกำจัดมิให้รับมรดก

ในกรณีทำลายทรัพย์มรดก ไม่ถือว่าถูกกำจัดมิให้รับมรดก ตัวอย่าง บิดาตายมีเครื่องลายคราม บิดามีบุตรชาย 3 คน คือ นายหนึ่ง นายสอง และนายสาม นายหนึ่งอยู่กับบิดาและรักในเครื่องลายครามมาก เมื่อบิดาตาย น้องทั้งสองคนจะมาเอาชิ้นนั้นชิ้นนี้ไป นายหนึ่งโมโหปล้ำคู่เครื่องลายครามแตกหมด ดังนี้ นายหนึ่งไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกเพราะไม่ได้ยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกแต่เป็นการทำลายทรัพย์มรดก นายหนึ่งต้องชดใช้สิ่งที่ตนทำลายไป

ผลของการถูกจำกัดตามมาตรานี้ มี 2 ประการ คือ

1. การยกย้ายหรือปิดบังเท่าส่วนที่ตนจะได้ หรือมากกว่ามีผลทำให้ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดมิได้รับมรดกเลย

2. การยกย้ายหรือปิดบังน้อยกว่าส่วนที่ตนจะได้ มีผลทำให้ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดมิให้ได้มรดกเฉพาะส่วนที่ได้ยกย้ายหรือปิดบังไว้

ตัวอย่าง นายเอกมีน้องร่วมบิดามารดา 3 คน คือ นายหนึ่ง นายสอง และนายสาม เมื่อนายเอกตายมีมรดก 6 ล้านบาท ถ้านายหนึ่งปิดบังหรือยกย้ายไป 3 ล้านบาท นายหนึ่งก็ถูกจำกัด ให้รับมรดกเลยเพราะตามปกตินายหนึ่งต้องได้ 2 ล้านบาท แต่ นายหนึ่งได้ปิดบังหรือยกย้ายทรัพย์สินมรดกไปมากกว่าส่วนที่ตนจะได้

หากนายหนึ่งปิดบังยกย้ายไป 2 ล้านบาท นายหนึ่งก็ถูกจำกัดมิได้รับมรดกเลย เพราะนายหนึ่งปิดบังยกย้ายไปเท่าส่วนที่ตนจะได้

หากนายหนึ่งปิดบังยกย้ายไป 5 แสนบาท นายหนึ่งก็ยังได้ส่วนของตัวเอง 1 ล้าน 5 แสนบาท ส่วน 5 แสนบาท นายหนึ่งถูกจำกัด เงิน 5 แสนบาทนั้นต้องตกแก่ทายาทโดยธรรมคนอื่น คือ นายสอง นายสามซึ่งได้คนละ 250,000 บาท ดังนั้น นายสองและนายสามจะได้คนละ 2,250,000 บาท ส่วนนายหนึ่งจะได้ 1,500,000 บาท

ตัวอย่าง นายเอกมีมรดก 6 บาท นายเอกมีพี่น้องร่วมบิดามารดาสามคน คือ นายหนึ่ง นายสอง และนายสาม นายหนึ่งปิดบังหรือยกย้าย 3 บาท นายสองปิดบังหรือยกย้าย 2 บาท นายสามปิดบังหรือยกย้าย 0.50 บาท มรดกตกแก่ผู้ใด

คำตอบ นายหนึ่ง ได้ปิดบังหรือยกย้ายทรัพย์สินมรดก 3 บาท ก็เป็นผู้ถูกจำกัดมิได้รับมรดกเลย เพราะนายหนึ่งปิดบังหรือยกย้ายมากกว่าส่วนที่ตนจะได้มรดกส่วนนี้ตกทอดไปยังนายสาม

นายสอง ได้ปิดบังหรือยกย้าย 2 บาท ก็เป็นผู้ถูกจำกัดมิได้รับมรดกเลยเพราะ นายสองปิดบังหรือยกย้ายเท่ากับส่วนที่ตนจะได้ มรดกส่วนนี้ตกทอดไปยังนายสาม ไม่ตกทอดไปยังนายหนึ่ง เพราะนายหนึ่งถูกจำกัดมิได้รับมรดกเลย ซึ่งเมื่อถูกจำกัดมิได้รับมรดกเลยก็ไม่มีความเป็นทายาทโดยธรรมอีกต่อไป ย่อมไม่ได้รับส่วนแบ่งในจำนวนที่ทายาทอื่นถูกจำกัด

นายสาม ได้ปิดบังหรือยกย้ายทรัพย์สินมรดก 0.50 บาท ถูกกำจัดเพียง 0.50 บาท เพราะนายสามปิดบังหรือยกย้ายน้อยกว่าส่วนที่ตนจะได้โดยส่วนนี้ตกทอดไปยังนายหนึ่งและนายสอง แต่เมื่อนายหนึ่งและนายสองถูกกำจัดมิให้รับมรดกเลย ดังนั้นส่วนของนายสาม 0.50 บาทนี้ จึงตกทอดแก่แผ่นดิน

สรุป มรดก 6 บาท นายสามจะได้รับมรดก 5.50 บาท (คือส่วนของตัวเอง 2 บาท แต่ถูกกำจัด 0.50 บาท เหลือ 1.50 บาท และส่วนของนายหนึ่งตกทอดมา 2 บาท และส่วนของนายสองตกทอดมา 2 บาท) เพราะผู้ที่ถูกกำจัดเฉพาะส่วนที่ยกย้ายหรือปิดบังย่อมมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งในจำนวนที่ทายาทอื่นถูกกำจัดและอีก 0.50 บาท จึงตกทอดแก่แผ่นดิน

อย่างไรก็ตาม การถูกกำจัดมิให้รับมรดกเพราะยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกตามมาตรา 1605 วรรคแรกนั้น มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับพินัยกรรม ซึ่งผู้ตายได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง ในอันที่จะได้รับทรัพย์สินนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 วรรคท้าย ซึ่งในเรื่องที่ผู้ตายได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างนั้นต้องดูตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1651 ด้วย มาตรา 1651 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติลักษณะ 4

(1) เมื่อตามข้อกำหนดพินัยกรรม บุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินมรดกทั้งหมดของเจ้ามรดกหรือตามเศษส่วน หรือตามส่วนที่เหลือแห่งทรัพย์สินมรดก ซึ่งมีได้แยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก บุคคลนั้นเรียกว่าผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไปและมีสิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกับทายาทโดยธรรม

(2) เมื่อตามข้อกำหนดพินัยกรรมบุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง ซึ่งเจาะจงไว้โดยเฉพาะ หรือแยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก บุคคลนั้นเรียกว่าผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ และมีสิทธิและความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเท่านั้น”

จากมาตรา 1651 ถ้าผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้ผู้รับพินัยกรรมเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างเช่น ยกพระพุทธรูปเชียงแสนที่มีอยู่องค์เดียวให้ผู้รับพินัยกรรม แม้ผู้รับ

พินัยกรรมจะมีความโลภอยากได้ทรัพย์มรดกอื่นนอกพินัยกรรมอีก และได้ชักย้ายปิดบังมรดกอย่างอื่น มากกว่าส่วนที่ตนจะได้ ผู้รับพินัยกรรมหากกำจัดมิให้รับมรดก คือ พระพุทธรูปเชียงแสนไม้ และถ้าผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้ผู้รับตามเศษส่วนหรือตามส่วนที่เหลือ โดยมีได้แยกทรัพย์มรดกต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก หรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป หากผู้รับพินัยกรรมนั้นชักย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกโดยฉ้อฉลหรือรู้ยู่่ว่าทำให้เสื่อมประโยชน์แก่ทายาทอื่น ย่อมถูกกำจัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1605 แต่ถ้าผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่ทายาทหนึ่งบุตรชายคนโตแต่ผู้เดียว เมื่อเจ้ามรดกตายทายาทหนึ่งไม่รู้ได้ชักย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกไปมากมาย อย่างไรก็ตาม ทายาทหนึ่งไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก เพราะทรัพย์สินทั้งหมดเป็นของทายาทหนึ่ง ดังนั้น ปัญหาเรื่องการชักย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกจึงเกิดขึ้นไม่ได้

เมื่อทายาทโดยธรรมคนใดถูกกำจัดมิให้รับมรดกเลย ทายาทคนนั้นจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2062/2492 ทายาทคนหนึ่งบอกแก่ทายาทอีกคนหนึ่งว่า ที่ดินแปลงหนึ่งผู้ตายได้โอนไปแล้ว ความจริงผู้ตายไม่ได้โอน แต่ทายาทคนนั้นโอนเป็นของตนเองเสีย เช่นนี้ ถือว่าเป็นการปิดบังมรดก ย่อมถูกกำจัดมิให้รับมรดกในที่ดินแปลงนั้น ฟ้องเรียกทรัพย์มรดกจากทายาทผู้ปิดบังมรดก ทายาทผู้ปิดบังมรดกจะยกอายุความมรดก 1 ปี มาตัดสิทธิฟ้องร้องไม่ได้ เพราะทายาทผู้ปิดบังมรดกเป็นฝ่ายผิดประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ทายาทผู้ปิดบังมรดกถูกกำจัดมิให้ได้รับมรดกตามมาตรา 1605

คำพิพากษาฎีกาที่ 916/2522 โจทก์และจำเลยทั้งหมดต่างเป็นทายาทของเจ้ามรดกซึ่งถึงแก่กรรมไม่น้อยกว่า 60 ปีแล้ว พันกำหนดอายุความตามมาตรา 1754 โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องนำสืบให้เห็นว่า โจทก์ครอบครองที่พิพาทซึ่งเป็นมรดกที่ยังมิได้แบ่งปันกันนี้ตามมาตรา 1748 มิฉะนั้น คดีโจทก์ขาดอายุความมรดก

การที่จำเลยครอบครองมรดกมาฝ่ายเดียวไม่เป็นการเบียดบังอันจะถูกกำจัดมรดก เพราะจำเลยในฐานะทายาทโดยธรรม ได้ถือสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทอันเป็นมรดก

ของเจ้ามรดกอย่างเป็นทางการเป็นเจ้าของมาแต่ผู้เดียวโดยฝ่ายโจทก์มิได้ครอบครองร่วมด้วยแต่ประการใดคดีของโจทก์จึงขาดอายุความดังกล่าวแล้ว

การถูกกำจัดตามมาตรา 1605 นี้ เกิดขึ้นเพราะการข้าย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดก เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังเจ้ามรดกตายแล้ว ดังนั้น ในกรณีนี้จะไม่มีการรับมรดกแทนที่กันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 โดยเด็ดขาด เพราะมาตรา 1639 ได้บัญญัติว่า บุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629(1)(3)(4) หรือ (6) ตายก่อนเจ้ามรดกตาย หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานโดยตรง ก็ให้ผู้สืบสันดานเข้ารับมรดกแทนที่ในส่วนนั้นไป ซึ่งตามมาตรา 1605 เป็นการถูกกำจัดหลักเจ้ามรดกตาย จึงไม่มีการรับมรดกแทนที่กัน

การถูกกำจัดตามมาตรา 1605 นี้ เป็นการถูกกำจัดหลังเจ้ามรดกตายแล้ว ดังนั้น เจ้ามรดกไม่อาจถอนข้อกำจัดโดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนมาตรา 1606 วรรคท้ายได้ เพราะเจ้ามรดกได้ตายไปแล้ว และเจ้ามรดกจะให้อภัยไว้ล่วงหน้าไม่ได้ ดังนั้น กฎหมายมาตรา 1605 จึงไม่มีบัญญัติในเรื่องการให้อภัยไว้เช่นเดียวกับมาตรา 1606 วรรคท้าย

2. การถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร

การเสียไปซึ่งสิทธิในมรดก เพราะทายาทถูกกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรนั้นเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติว่าทายาทประพฤตินั้นไม่ดีอย่างไรจึงถูกกำจัด ซึ่งการที่ทายาทประพฤตินั้นไม่ดีในสายตาของคนทั่วไปอาจไม่ถูกกำจัดก็ได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606 บัญญัติว่า “บุคคลดังต่อไปนี้ ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ

- (1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
- (2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

(4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดกหรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น

(5) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด

เจ้ามรดกอาจถอนข้อจำกัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้ โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร”

1. เป็นผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมายหมายความว่า ทายาท หรือผู้ถูกกำจัดมิได้รับมรดกต้องคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษฐานฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้ามรดก หรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนโดยเจตนา ฉะนั้น ถ้าเป็นการกระทำโดยไม่เจตนา เช่น ฆ่าเจ้ามรดกตายโดยไม่เจตนา หรือทำให้เจ้ามรดกตายโดยประมาท ทายาทไม่ถูกกำจัดมิได้รับมรดกตามข้อนี้

ตัวอย่าง ภรรยาโกรธที่สามีเจ้าชู้ ขณะขับรถมั่วแต่คู่ค้าสามีจนเป็นเหตุให้รถพลิกคว่ำสามีตาย ภรรยาถูกคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สามีถึงแก่ความตายภรรยาไม่ถูกกำจัดมิได้รับมรดกยังมีสิทธิรับมรดกสามีอยู่นั่นเอง

ตัวอย่าง ภรรยาตบหน้าสามี สามีหกล้มลงศีรษะไปโดนมุมโต๊ะตาย ภรรยามีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ภรรยาไม่ถูกกำจัดมิได้รับมรดก ยังมีสิทธิรับมรดกสามีอยู่นั่นเอง

การที่ทายาทคนใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าฆ่าเจ้ามรดกหรือพยายามฆ่าเจ้ามรดกหรือฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนหรือพยายามฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนซึ่งมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 มาตรา 289 หรือมาตรา 288

มาตรา 289 ประกอบด้วยมาตรา 80 จึงจะถูกกำกวมั้นหมายถึงเจตนาที่แท้จริง เช่น น้องชายฆ่าพี่ชายเจ้ามรดกตายโดยเจตนาและมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษอย่างนี้ไม่ว่าน้องชายจะฆ่าพี่ชาย เพราะหวังมรดกหรือไม่หวังมรดกก็ตาม น้องชายก็ถูกกำกวมิให้รับมรดกของพี่ชายอยู่นั่นเอง

การที่ฆ่าคนตายโดยเจตนา นั้น ต้องเป็นเจตนาที่แท้จริง เจตนาที่จะฆ่าเจ้ามรดก หรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน แต่ถ้าเป็นการกระทำโดยพลาด คือเจตนาฆ่าคนหนึ่ง แต่การกระทำนั้นพลาดไปถูกพี่ชายตายถือว่ามีความผิดฐานฆ่าคนตาย คือ พี่ชายตายโดยเจตนา เพราะการกระทำโดยพลาด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 อย่างนี้ไม่ถูกกำกวมิให้รับมรดก เพราะไม่ได้เจตนาที่แท้จริงที่จะฆ่าพี่ชายเจ้ามรดก

คำว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุด” หมายถึง ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ แต่ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแต่ไม่ต้องรับโทษ เช่น กระทำความผิดด้วยความจำเป็นไม่เกินสมควรแก่เหตุตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 67 กี่ดี หรือกรณีที่กฎหมายบัญญัติว่าไม่มีความผิด เช่น การป้องกันพอสมควรแก่เหตุตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายก็ดี ย่อมถือไม่ได้ว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ” แต่ถ้าเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุก็ต้องถูกกำกวมิให้รับมรดก

คำว่า “ผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน” หมายถึง ถ้าผู้นั้นมีชีวิตอยู่แล้วตนก็จะไม่ได้มรดก แต่ถ้าผู้นั้นตายไปแล้ว ตนจึงจะได้รับมรดก และผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนไม่ได้หมายความว่าตายทันทันทีก่อนหลังตามมาตรา 1629 เท่านั้น เพราะถ้ามีทายาทตามมาตรา 1629(1) คือผู้สืบสันดานและมีทายาทตามมาตรา 1629(2) คือบิดามารดาทั้งหมด คือผู้สืบสันดานและบิดามารดามีสิทธิได้รับมรดกของเจ้ามรดกคนละส่วนเท่า ๆ กัน และได้รับพร้อมกันกับผู้สืบสันดาน ซึ่งเป็นทายาทตามมาตรา 1629(1) ไม่ใช่ผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน ดังนั้น การที่นายคำมีบิดาชื่อนายขาว นายคำจตุทตะเบียรรับ ค.ช.เดช เป็นบุตรบุญธรรม ต่อมา นายขาวบิดาของนายคำได้ฆ่า ค.ช.เดชตายโดยเจตนา และมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่านายขาวฆ่าคนตายโดยเจตนาพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิต เมื่อ

นายคำตาย มรดกของนายคำก็จะตกแก่นายขาวแต่ผู้เดียว เพราะนายขาวไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก เพราะนายขาวบิดานายคำไม่ได้ฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน แต่ฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกพร้อมตนจึงไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก

การฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกพร้อมตนและมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้ฆ่านั้นด้วย ซึ่งในความรู้สึกคนทั่วไปจะเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นคนไม่ดี แต่กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติให้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกของผู้ตาย เช่น นายคำมีบุตรชายสองคน คือ นายหนึ่งและนายสอง นายหนึ่งฆ่านายสองตายโดยเจตนาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษนายหนึ่งฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาจำคุกตลอดชีวิต ต่อมา นายคำตาย นายหนึ่งมีสิทธิได้รับมรดกของนายคำ เพราะนายหนึ่งไม่ได้ฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน แต่ฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกพร้อมตนไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก

การฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนนั้นจะต้องเป็นผู้มีสิทธิได้รับตามลำดับของกฎหมาย ไม่ใช่ลำดับของทายาทโดยธรรมตาม มาตรา 1629 คายตัว และไม่ใช่ว่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนตามความคาดหวัง เช่น นายคำบิดามีบุตรชายสองคน คือ นายหนึ่งและนายสอง นายคำเป็นคนเจ้าชู้มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงคนใดก็อ้างว่าจะทำพิธีกรรมยกทรัพย์สินให้ นายคำมีเพศสัมพันธ์กับนางติ่ม ก็ทำพิธีกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้นางติ่ม นายคำมีเพศสัมพันธ์กับนางจันทร์ นายคำก็ทำพิธีกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้นางจันทร์ จะเห็นได้ว่าพิธีกรรมจะมีผลต่อเมื่อผู้ทำ คือ นายคำตาย ตอนแรกดูประหนึ่งว่า นางติ่มจะได้มรดกทั้งหมด ถ้านายคำตาย แต่เมื่อต่อมานายคำทำพิธีกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้นางจันทร์ ดูประหนึ่งว่านางจันทร์จะเป็นผู้ได้รับมรดกก่อนนายหนึ่ง นายหนึ่งซึ่งเป็นบุตรนายคำได้ฆ่านางจันทร์ตายโดยเจตนา คำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษอย่างนี้ นายหนึ่งจะถูกกำจัดหรือไม่ จะถือได้หรือไม่ว่านางจันทร์เป็นผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนนายหนึ่ง ซึ่งเห็นว่าไม่น่าจะใช่ เพราะถ้าพ่อคือนายคำพบกับผู้หญิงคนใหม่อีกก็อาจจะยกเลิกพิธีกรรมฉบับดังกล่าว แล้วทำพิธีกรรมยกทรัพย์สินให้ผู้หญิงคนใหม่อีกก็ได้ จึงเห็นว่าการที่นายหนึ่งฆ่านางจันทร์ตาย และมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ ไม่ถือว่าเป็นการฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน ดังนั้นเมื่อนายคำตายมรดกตกแก่นายหนึ่งและนายสองคนละส่วนเท่า ๆ กัน ตามมาตรา 1629(1) ประกอบมาตรา 1633

การวินิจฉัยว่าบุคคลผู้ถูกกำจัดมาใคร มาเจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อน ตนก็มีความสำคัญ

ตัวอย่าง นายหนึ่งและนายสองเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน นายหนึ่งมีบุตรชายที่ชอบด้วยกฎหมายชื่อ ค.ช.เอก นายหนึ่งตายมีมรดก 10 ล้านบาท ต่อมา อีก 1 วัน นายสองได้ฆ่า ค.ช.เอก ตายโดยเจตนา และมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ เงิน 10 ล้านบาท ตกแก่แผ่นดิน ตามมาตรา 1753 เพราะนายสองถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานฆ่าเจ้ามรดก คือ อาฆ่าหลาน เพราะเมื่อนายหนึ่งตายมรดกนายหนึ่งตกแก่ ค.ช.เอก ทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ตามมาตรา 1629(1) และมาตรา 1599 โดยผลของกฎหมายมรดก นายสองซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ 3 มาตรา 1629(3) ไม่มีสิทธิได้รับมรดก ต่อมา นายสองฆ่า ค.ช.เอกเป็นการฆ่าเจ้ามรดก

ในเรื่องการถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้น จะเกี่ยวโยงเรื่องการรับมรดกแทนที่ด้วย เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629(1)(3)(4) หรือ (6) ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้มรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็นราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย”

ข้อที่จะต้องพิจารณา คือ การถูกกำจัดตามมาตรา 1606(1) เป็นการถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนหรือหลังเจ้ามรดกตาย ถ้าเป็นเรื่องที่พยายามฆ่าเจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน อาจจะได้เห็นว่าน่าจะเกิดก่อนเจ้ามรดกตาย

ตัวอย่าง นายคำ มีน้องชายร่วมบิดามารดาสองคน คือ นายหนึ่งและนายสอง นายหนึ่งมีบุตรชอบด้วยกฎหมายชื่อ ค.ช.เอก นายหนึ่งได้พยายามฆ่านายคำโดยการไล่ยิง ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกนายหนึ่ง ต่อมา นายคำตายเพราะโรคหัวใจ มรดกของนายคำสองล้านตกแก่ใคร จะเห็นได้ว่านายหนึ่งถูกกำจัดมิให้รับมรดก เพราะพยายามฆ่าเจ้ามรดก และเป็นการถูกกำจัดก่อน เจ้ามรดกตาย ปกติมรดกของนายคำสองล้าน

บาทตกแก่นายหนึ่งและนายสองคนละส่วนเท่า ๆ กัน คือ คนละหนึ่งล้านบาทตามมาตรา 1629(3) ประกอบมาตรา 1633 แต่นายหนึ่งเป็นบุคคลซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (3) คือ พี่น้องร่วมบิดามารดาได้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานโดยตรงก็ให้รับมรดกแทนที่ของบุคคลนั้นไป ฉะนั้น จะเห็นว่า ค.ช.เอกเข้ารับมรดกแทนที่นายหนึ่งในการสืบมรดกของนายดำได้ สรุป ค.ช.เอกได้หนึ่งล้านบาท นายสองได้หนึ่งล้านบาท

แต่ถ้าเป็นเรื่องฆ่าเจ้ามรดก หรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายแล้ว มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษน่าจะเป็นการถูกกำจัดมิให้รับมรดกหลังเจ้ามรดกตาย ซึ่งศาสตราจารย์ โชค จารุจินดา เขียนไว้ในหนังสือคำอธิบายลักษณะมรดกพิมพ์ครั้งที่ 4 หน้า 46 “การกำจัดมิให้รับมรดกเป็นผลในกฎหมาย มีอยู่ 2 กรณี คือ การถูกกำจัดฐาน ยักยอกหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกตามมาตรา 1605 และฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 กรณีตามมาตรา 1605 นั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังเจ้ามรดกตาย การถูกกำจัดตาม มาตรานี้นี้จึงเป็นการถูกกำจัดภายหลังเจ้ามรดกตาย แต่กรณีตามมาตรา 1606 เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนเจ้ามรดกตายก็มี เช่น มาตรา 1606 (1) (2) และ (4) เป็นต้น และเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังเจ้ามรดกตายก็มี เช่น มาตรา 1606 (3) ส่วนมาตรา 1606 (5) นั้น อาจเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนและหลังเจ้ามรดกตาย” ซึ่งในเรื่องนี้ศาสตราจารย์ โชค จารุจินดา พิจารณาจากการกระทำ คือถ้าไม่มีการฆ่าจะไม่มีการตายและการที่ฆ่าไปแล้วต้องดู คำพิพากษาก่อนเพื่อยืนยันว่าไม่ใช่เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

นอกจากนั้นท่านอาจารย์ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ก็ยังได้เขียนไว้ในหนังสือคำอธิบาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 หน้า 38 ด้วยว่า “การกำจัดมิให้รับมรดก ตามมาตรา 1605 เกิดขึ้นภายหลังเจ้ามรดกตายส่วนการกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนเจ้ามรดกตายก็มี เช่น ตามมาตรา 1606 (1) ฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้ามรดกมาตรา 1606 (2) ฟ้องเจ้ามรดก มาตรา 1606 (4) น้อยฉล หรือข่มขู่เกี่ยวกับพินัยกรรม และเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังเจ้ามรดกตายก็มี เช่น ตาม มาตรา 1606 (3) มิได้ร้องเรียนเอาตัวผู้ฆ่าเจ้ามรดกมาลงโทษและตามมาตรา 1606 (5) ผู้ที่ปลอม ทำลายปิดบังพินัยกรรม”

ข้อสังเกต

การฆ่าผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนนั้นรวมถึงฆ่าระหว่างผู้สืบสันดานกันก็ได้เพื่อหวังจะได้มรดก เพราะถ้าผู้สืบสันดานชั้นสนิทกว่ายังมีชีวิตอยู่ จะทำให้ผู้สืบสันดานชั้นห่างไปไม่ได้มรดก เช่น บุตรเจตนาฆ่าบิดาและมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ ต่อมา บุตรตาย บุตรคนนี้มีสิทธิในการรับมรดกแทนที่บิดาในการสืบมรดกปู่ เพราะถูกกำจัดมิให้รับมรดก เนื่องจากฆ่าบิดาผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตน

ต่อมาได้มี คำพิพากษาฎีกาที่ 8023/2538 วินิจฉัยว่าผู้ร้องเป็นบุคคลที่ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606 (1) ซึ่งเป็นการถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเข้ามรดกถึงแก่ความตาย กรณีจึงไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 ที่ผู้สืบสันดานของผู้ร้องจะมีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้ร้อง เมื่อผู้ร้องซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตาย อาจถูกกำจัดมิให้รับมรดกของผู้ตายและผู้ที่อยู่ร้องขอให้ตั้งเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย คือผู้สืบสันดานของผู้ร้องซึ่งอาจเป็นผู้ที่เสียประโยชน์จากการเป็นผู้รับมรดกแทนที่ผู้ร้อง อันมีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกของผู้ตาย จึงไม่มีเหตุสมควรตั้งผู้สืบสันดานของผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย

ข้อสังเกต

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 8023/2538 นี้ จะเห็นได้ว่าการถูกกำจัดตามมาตรา 1606 (1) พิจารณาว่าทายาทนั้นถูกกำจัดก่อนหรือหลังเจ้ามรดกตายให้ดูว่าทายาทผู้ถูกกำจัดนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำหรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมายเมื่อใด ถ้าถูกคำพิพากษาถึงที่สุดก่อนเจ้ามรดกตาย จึงจะมีการรับมรดกแทนที่กันได้ หากถูกคำพิพากษาถึงที่สุดหลังเจ้ามรดกตายไม่มีการรับมรดกแทนที่

ตามคำพิพากษาฎีกานี้ ขัดกับความเห็นของศาสตราจารย์ โชค จารุจินดา และท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ซึ่งมีความเห็นว่าการถูกกำจัดตามมาตรา 1606 (1) เป็นการถูกกำจัดก่อนเจ้ามรดกตายดูการกระทำเป็นหลัก ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า กรณีเช่นนี้เป็นปัญหาที่น่าจะต้องพิจารณาต่อไป

2. ในทางปฏิบัติหากมีการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่นั้น ศาลจะพิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับทรัพย์มรดกหรือไม่และมีคุณสมบัติต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่และสมควรที่จะเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่ หากศาลพิจารณาได้ความดังกล่าวแล้ว ศาลก็จะมีคำสั่งตั้งบุคคลนั้นเป็นผู้จัดการมรดก บางกรณีผู้ร้องยื่นคำร้องเข้ามาแต่ไม่ได้ขอให้ศาลตั้งตนเองเป็นผู้จัดการมรดกแต่ขอให้ตั้งบุคคลอื่นเป็นก็สามารถทำได้ ดังนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8023/2538 นี้

2. ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่ากระทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ การฟ้องในที่นี้ หมายถึง กรณีที่ทายาทผู้นั้นเป็นโจทก์ฟ้องคดีด้วยตนเอง และมีความผิดโทษประหารชีวิตซึ่งความผิดโทษประหารชีวิตนั้น เป็นความผิดฐานใดก็ได้ หากมีโทษประหารชีวิตก็เข้าตามมาตรา 1606(2) นี้ แต่ต้องเข้าหลักเกณฑ์อีกประการ คือ และตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ เพราะถ้านำเรื่องมาฟ้องโดยเท็จทั้งสิ้นและโทษถึงประหารชีวิต แต่ศาลยกฟ้องทายาทผู้นั้นยังไม่ถูกจำกัดมิให้รับมรดกเพราะอีกฝ่ายไม่ได้ฟ้องกลับจนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทายาทผู้นั้นมีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

ตัวอย่าง นายหนึ่งและนายสองเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน นายหนึ่งฟ้องนายสองว่าเจตนาวางเพลิงเผาทรัพย์อันมีโทษประหารชีวิต ซึ่งเรื่องทั้งหมดเป็นเรื่องเท็จทั้งสิ้น ศาลยกฟ้องและนายสองก็ไม่ได้ฟ้องนายหนึ่งใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อนายสองตาย นายหนึ่งไม่ถูกจำกัดมิให้รับมรดก มรดกนายสองตกแก่นายหนึ่งแต่ผู้เดียว

การฟ้องตามมาตรา 1606(2) นี้ ต้องฟ้องเจ้ามรดกเท่านั้นจึงถูกจำกัดมิให้รับมรดกถ้าทายาทฟ้องทายาทด้วยกันไม่ถูกจำกัด

ตัวอย่าง นายดำบิดามีบุตรชอบด้วยกฎหมายสองคน คือ นายหนึ่งและนายสอง นายหนึ่งได้ฟ้องนายสองโดยสร้างเรื่องเท็จมาฟ้องว่า นายสองเจตนาวางเพลิงเผาทรัพย์อันมีโทษประหารชีวิต นายหนึ่งกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าฟ้องเท็จ ต่อมา นายดำตาย มรดกของนายดำตกแก่นายหนึ่งและนายสองซึ่งเป็นผู้สืบสันดานคนละส่วนเท่า ๆ กัน ตามมาตรา 1629(1) และมาตรา 1633 นายหนึ่งไม่ถูกจำกัด เพราะนายหนึ่งไม่ได้ฟ้องเจ้ามรดก

การถูกกำจัดตามมาตรา 1606(2) นี้เป็นการถูกกำจัดก่อนเข้ามรดกถึงแก่ความตาย ดังนั้น ถ้าบุคคลซึ่งถูกกำจัดมิได้รับมรดกเป็นบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (1)(3)(4) หรือ (6) ถูกกำจัดมิได้รับมรดกก่อนเข้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดาน และเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงก็ได้รับมรดกแทนที่ของบุคคลนั้นตามมาตรา 1639 ดังนั้น การถูกกำจัดตามมาตรา 1606(2) นี้มีการรับมรดกแทนที่ได้

ซึ่งกรณีตามมาตรา 1606 (2) จะไม่มีการถูกกำจัดหลังเข้ามรดกตายโดยเด็ดขาด เพราะเมื่อข้อเท็จจริงเป็นไปตามตัวอย่างข้างต้น เมื่อยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่านายหนึ่ง มีความผิดฐานฟ้องเท็จ ต่อมานายหนึ่งเกิดตายก่อนเช่นนี้ทางพิชารณาศาลจะไม่พิพากษา แต่จะจำหน่ายคดีเนื่องจากคดีอาญาระงับไปเพราะความตายของจำเลยตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3. ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่มาขึ้นเป็น สามีภรรยา หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

คำว่า “ร้องเรียน” ในที่นี้หมายถึงการแจ้งความร้องทุกข์ การกล่าวโทษหรือให้การเป็นพยานถึงข้อเท็จจริงเท่าที่รู้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้กระทำผิด

การกระทำตามอนุมาตรานี้เป็นกรณี หลังจากเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย และรู้ว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าตายโดยเจตนา แต่ไม่ได้ร้องเรียนก็จะถูกกำจัดมิได้รับมรดก หากเป็น กรณีที่รู้ว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าตายโดยไม่เจตนา หรือถูกกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เจ้า มรดก ถึงแก่ความตาย แต่ไม่ได้ร้องเรียน กรณีนี้ก็จะไม่ถูกกำจัด

ตัวอย่าง พี่สะใภ้กับพี่ชายทะเลาะกันระหว่างขับรถที่น้องชายนั่งมาด้วย พี่สะใภ้ เป็นคนขับรถด้วยความเร็วทำให้รถพลิกคว่ำจนพี่ชายตาย แต่น้องชายแจ้งต่อพนักงาน สอบสวนว่าพี่ชายเป็นคนขับเนื่องจากสงสารพี่สะใภ้ ดังนี้ เป็นกรณีที่พี่ชายไม่ได้ถูกฆ่า ตายโดยเจตนา แต่เป็นกรณีที่ถูกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย จึงไม่ถูกกำจัดมิได้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606(3)

ตัวอย่าง พี่สะใภ้ตบพี่ชายของนายคำ พี่ชายหลบแต่หกล้มศีรษะไปถูกแฉับโต๊ะหิน พี่ชายตายแต่นายคำกลับแจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่าไม่รู้ว่พี่ชายตายเพราะอะไรอาจจะ เป็นเพราะขโมยเข้าบ้านทั้ง ๆ ที่นายคำรู้ว่าพี่สะใภ้ตบพี่ชาย เช่นนี้เป็นกรณีที่พี่ชายไม่ได้ ถูกฆ่าตายโดยเจตนาแต่เป็นกรณีถูกฆ่าตายโดยไม่เจตนา คือเจตนาทำร้ายแต่ไม่ได้เจตนา ฆ่า จึงไม่ถูกก้าจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606(3)

ตัวอย่าง พี่สะใภ้ทะเลาะกับพี่ชายแล้วเอาปืนยิงพี่ชายตายโดยเจตนา แต่นายคำ ไม่ไปร้องเรียน หรือร้องเรียนแต่ทุกอย่างแจ้งเท็จเพราะสงสารพี่สะใภ้ ดังนี้ เป็นกรณีที่ พี่ชายถูกฆ่าตายโดยเจตนา แต่นายคำไม่ได้นำข้อความขึ้นร้องเรียน เพื่อเอาตัวผู้กระทำ ความผิดมาลงโทษ ซึ่งการที่ไม่ไปร้องเรียนเพราะสงสารพี่สะใภ้หรือไม่ชอบใจพี่ชายก็ ตามนายคำถูกก้าจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร ตามมาตรา 1606(3)

แต่ในมาตรา 1606(3) นี้ มีข้อยกเว้นไม่ถูกก้าจัดมิให้รับมรดก คือ

1. ถ้าผู้นั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ ผู้นั้นคือทายาทผู้รู้เห็นการฆ่า แต่ มิได้นำข้อความที่เห็นใครเป็นผู้ฆ่า ให้เอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ถ้าผู้นั้นคือผู้รู้เห็น และไม่นำข้อความร้องเรียนเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ ถ้าผู้นั้นอายุยังไม่ครบ 16 ปีบริบูรณ์ กฎหมายให้ข้อยกเว้นไม่ถูกก้าจัดมิให้รับมรดก

2. ถ้าผู้นั้นเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ ผู้นั้นคือทายาทผู้รู้เห็นว่าเจ้า มรดกถูกฆ่าตายโดยเจตนา ผู้นั้นไม่ได้นำข้อความขึ้นร้องเรียนเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมา ลงโทษ แต่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ กฎหมายให้ข้อยกเว้นไม่ ถูกก้าจัดมิให้รับมรดก

3. ผู้ที่ฆ่านั้นเป็นสามีหรือภริยา หรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานโดยตรง

สามีหรือภริยา หมายถึง สามีหรือภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าภรรยาฆ่าเจ้า มรดกซึ่งเป็นพี่ชายของสามีตายโดยเจตนา สามีรู้ว่าภรรยาฆ่าแต่บอกเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า ไม่รู้ใครฆ่าหรือไม่ยอมแจ้งความใด ๆ สามีไม่ถูกก้าจัดมิให้รับมรดก เพราะผู้ที่ฆ่าคือ ภรรยาของเขานั่นเอง ที่สามีทำเช่นนี้เพราะอาจสงสารภรรยา หรือสงสารบุตรก็ได้ เพราะถ้าบอกข้อความจริงแก่เจ้าพนักงาน ภรรยาของเขาก็จะต้องติดคุกติดตารางและอาจ จะกระทบกระเทือนถึงบุตรก็ได้ กฎหมายจึงบัญญัติเป็นข้อยกเว้นว่าไม่ถูกก้าจัดมิให้รับ มรดก

บุพการี หมายถึง บิดามารดาที่แท้จริงเป็นผู้ที่ฆ่าเจ้ามรดกตายโดยเจตนา แต่ผู้เป็นบุตรมิได้แจ้งความเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษผู้นั้นไม่ถูกจำกัดมิให้รับมรดก ตัวอย่าง สามีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย สามีมียาที่ชอบด้วยกฎหมาย บิดาไม่ชอบลูกสะใภ้จึงฆ่าลูกสะใภ้ตายโดยเจตนาสามีรู้แต่มิได้แจ้งความหรือร้องเรียนเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เพราะบิดาเขานั้นเองเป็นคนฆ่าภรรยาของเขา สามีมิได้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกของภรรยาเพราะผู้ที่ฆ่าเป็นบุพการีของสามีนั่นเอง และคำว่าบุพการีนั้นรวมถึงปู่ ย่า ตา ยาย ด้วย

ผู้สืบสันดานของตนโดยตรง ผู้สืบสันดานของตนโดยตรงหมายถึงผู้สืบสายโลหิตของเขา เช่น บุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ส่วนบุตรบุญธรรมไม่ใช่ผู้สืบสันดานของตนโดยตรง ตัวอย่าง นายคำมีพี่ชายร่วมบิดามารดาชื่อนายเดช นายคำได้ไปจดทะเบียนรับนายโด่งเป็นบุตรบุญธรรม นายเดชพี่ชายไม่พอใจต่อมา นายโด่งได้ฆ่านายเดชตายโดยเจตนา นายคำเห็นแต่มิได้นำข้อความร้องเรียนเพื่อจะเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ เพราะสงสารนายคำบุตรบุญธรรม นายคำถูกจำกัดมิให้รับมรดก เพราะเจ้ามรดกถูกฆ่าตายโดยเจตนา แต่นายคำมิได้นำข้อความร้องเรียนเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษและไม่เข้าข้อยกเว้น จึงถูกจำกัดมิให้รับมรดกถึงแม้ว่าผู้ที่ฆ่าเจ้ามรดกเป็นผู้สืบสันดานของตนก็จริงแต่ไม่ใช่ผู้สืบสันดานโดยตรง จึงไม่เข้าข้อยกเว้น

การถูกจำกัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1606(3) นี้ เป็นการถูกจำกัดมิให้รับมรดกหลังเจ้ามรดกตาย ดังนั้นจึงไม่มีการรับมรดกแทนที่กันตามมาตรา 1639

4. ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม แต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดกหรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น หมายถึง ผู้ที่ถูกจำกัดมิให้รับมรดกเพราะผู้นั้นหลอกลวงหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้คนนั้น คนนี้ หรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดในอนุमतรานี้ การฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำหรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมนั้นไม่จำเป็นว่าทำเพื่อยกให้แก่ทายาทของผู้ทำการฉ้อฉลหรือผู้ข่มขู่ หรือตัว

ของเขาเอง แต่ถ้าได้ความว่าเขาฉ้อฉลหรือข่มขู่เจ้ามรดกให้ทำพินัยกรรม หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด บุคคลนั้นก็ถูกจำกัดมิให้รับมรดกอยู่ แล้ว ถ้าการกระทำนี้ไม่มีผลแก่พินัยกรรมโดยตรง แม้จะเกี่ยวกับทรัพย์สินกองมรดก ตามพินัยกรรมก็ไม่ถูกจำกัดมิให้รับมรดก เช่น ทายาทตามพินัยกรรมหลอกหลวงให้ผู้ทำ พินัยกรรมทำหนังสือมอบอำนาจให้แล้วเอาหนังสือมอบอำนาจไปจัดการ โอนที่ดินที่ตน จะได้รับตามพินัยกรรม กรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการฉ้อฉลให้เจ้ามรดกเพิกถอนหรือ เปลี่ยนแปลงพินัยกรรม จึงไม่ถูกจำกัดมิให้รับมรดก

คำพิพากษาฎีกาที่ 944/2498 พินัยกรรมระบุยกที่ดินให้ผู้รับพินัยกรรม ผู้รับ พินัยกรรมหลอกหลวงให้ผู้ทำพินัยกรรมโอนขายที่ดินนั้นให้ผู้รับพินัยกรรม ดังนั้น เป็น การฉ้อฉลอันไม่เกี่ยวกับพินัยกรรม ไม่เป็นเหตุให้ถูกจำกัดมิให้รับมรดก เพราะมาตรา 1606(4) หมายความว่า บุคคลที่ฉ้อฉลให้เจ้ามรดกทำหรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลง พินัยกรรมโดยตรงเท่านั้น หาใช่เรื่องฉ้อฉลอย่างอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับพินัยกรรมไม่ พินัย กรรมเป็นอยู่แต่เดิมอย่างใดก็ยังเป็นพินัยกรรมอยู่เช่นนั้นตลอดมา กรณีเรื่องนี้จะยก เอามาตรา 1606(4) ขึ้นมากำจัดสิทธิของผู้รับพินัยกรรมมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่ สมควรไม่ได้

การถูกจำกัดตามมาตรา 1606(4) นี้เป็นการถูกจำกัดก่อนเจ้ามรดกตาย เพราะผู้ นั้นได้ไปหลอกหลวงหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำหรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่ บางส่วนหรือทั้งหมด ฉะนั้นจึงอาจมีในเรื่องการรับมรดกแทนที่กันได้ เช่น นายคำและ นางแดงเป็นสามีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย นายคำมีน้องชายร่วมบิดามารดาเดียวกัน 1 คน คือ นายหนึ่ง นายหนึ่งมีบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายชื่อ ค.ช.เอก นายหนึ่งได้ข่มขู่ให้ นายคำทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่ตนเอง ต่อมา นายคำตายมีมรดกสองล้าน บาท จะเห็นได้ว่า ธรรมดาแล้วเมื่อนายคำตายมีคู่สมรสและมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียว กัน คู่สมรสจะได้ไปกึ่งหนึ่งคือ 1 ล้านบาท อีก 1 ล้านบาทตกแก่นายหนึ่ง ตาม ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1635(2) นายหนึ่งได้ข่มขู่ให้เจ้ามรดกคือนายคำทำ

พินัยกรรมยกทรัพย์สินให้นายหนึ่ง นายหนึ่งถูกกำจัดมิให้รับมรดก แต่เป็นการถูกกำจัด มิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย นายหนึ่งมีผู้สืบสันดาน คือ ค.ช.เอก ค.ช.เอกเข้ารับ มรดกแทนที่นายหนึ่งในการสืบมรดกของนายคำได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและ พหุณิษย์ มาตรา 1639 และมาตรา 1643

สรุป มรดกนายคำสองล้านบาทตกแก่นางแดง 1 ล้านบาท และค.ช.เอก 1 ล้านบาท

การถูกกำจัดตามมาตรา 1606(4) นี้ ถ้าทายาทข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำพินัยกรรมยก มรดกให้บุตรชายของตน ตัวเขาเองที่ข่มขู่เจ้ามรดกทำพินัยกรรมเขาถูกกำจัดมิให้รับ มรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรแน่นอนแต่สิ่งที่เป็นปัญหาคือบุตรชายของเขามีสิทธิจะได้รับ มรดกในฐานะทายาทผู้รับพินัยกรรมหรือไม่ในเรื่องนี้ต้องพิจารณา ประมวลกฎหมาย แพ่งและพหุณิษย์ มาตรา 1708 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วน ได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะเหตุข่ม ขู่ก็ได้ แต่หากผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ต่อมาเกินหนึ่งปี นับแต่ผู้ทำพินัยกรรมพ้นจาก การข่มขู่แล้ว จะมีการร้องขอเช่นนั้นไม่ได้” ดังนั้น ถ้าทายาทข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำพินัย กรรมยกให้บุตรชายตน ถ้าผู้ทำพินัยกรรมคือเจ้ามรดกพ้นจากการข่มขู่แล้ว ก็มีชีวิตเกิน 1 ปี นับแต่ถูกข่มขู่ ผู้มีส่วน ได้เสียจะร้องขอให้เพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นไม่ได้

นอกจากพินัยกรรมที่ทำเพราะถูกข่มขู่ เจ้ามรดกอาจทำพินัยกรรมเพราะสำคัญผิด หรือกลฉ้อฉลก็ได้ ซึ่งในเรื่องเจ้ามรดกทำพินัยกรรม เพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลซึ่งอยู่ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพหุณิษย์ มาตรา 1709 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตาย แล้ว บุคคลผู้มีส่วน ได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำ ขึ้นเพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลได้ ก็ต่อเมื่อความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้นถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลเช่นนั้น พินัยกรรมนั้นก็จะมีได้ทำขึ้น

ความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับ แม้ถึงว่ากลฉ้อฉลนั้น บุคคลซึ่งมิใช่เป็นผู้รับ ประโยชน์ตามพินัยกรรมได้ก่อขึ้น

แต่พินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นโดยสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลย่อมมีผลบังคับได้ เมื่อผู้ทำ พินัยกรรมมิได้เพิกถอนพินัยกรรมนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่ที่ได้รู้ถึงการสำคัญผิดหรือกล ฉ้อฉลนั้น”

ในการฟ้องร้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมเพราะถูกข่มขู่ เพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉล กฎหมายได้กำหนดอายุความไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1710 บัญญัติว่า “คดีฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดดังนี้

(1) สามเดือนภายหลังจากผู้กระทำการพินัยกรรมตาย ในกรณีที่โจทก์รู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมมีชีวิตอยู่ หรือ

(2) สามเดือนภายหลังจากที่โจทก์ได้รู้เหตุเช่นนั้น ในกรณีอื่นใด

แต่ถ้าโจทก์ไม่รู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมอันกระทบกระทั่งถึงส่วนได้เสียของตน แม้ว่าโจทก์จะได้อ่านหรือรู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ก็ดี อายุความสามเดือนให้เริ่มนับแต่ขณะที่โจทก์รู้หรือควรจะรู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น

แต่อย่างไรก็ดี ห้ามมิให้ฟ้องคดีเช่นนี้เมื่อพ้นสิบปีนับแต่ผู้ทำพินัยกรรมตาย”

ดังนั้น ถ้าจะฟ้องร้องขอเพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรม ต้องฟ้องร้องภายในกำหนดอายุความตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

5. ผู้ที่ปลอมทำลายหรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด การถูกกำจัดตามอนุमतรานี้ อาจเกิดขึ้นก่อนเจ้ามรดกตาย หรือเกิดขึ้นหลังเจ้ามรดกตายก็ได้แล้ว แต่ข้อเท็จจริงแต่ละกรณี ถ้าปลอมทำลาย ปิดบังพินัยกรรมทำก่อนเจ้ามรดกตายก็เป็นการถูกกำจัดก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าเจ้ามรดกตายแล้วทายาทได้มาปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมทายาทผู้นี้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกหลังเจ้ามรดกตาย ซึ่งถ้าถูกกำจัดก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตายก็อาจมีการรับมรดกแทนที่กันได้ตามมาตรา 1639 แต่ถ้าถูกกำจัดหลังเจ้ามรดกตายก็จะไม่มีการรับมรดกแทนที่กัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 299/2516 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยปลอมและใช้พินัยกรรมปลอมของ ป.เจ้ามรดก ขอให้ลงโทษ แต่โจทก์เองก็ถูกฟ้องว่าปลอมพินัยกรรมของ ป.เหมือนกันและศาลได้พิพากษาลงโทษโจทก์ฐานปลอมพินัยกรรม คดีถึงที่สุด ดังนี้ โจทก์จึงตกเป็นบุคคลต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกของ ป. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606(5) โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายอันจะมีสิทธิฟ้องจำเลยได้ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 2(4) และมาตรา 28

คำพิพากษาฎีกาที่ 847/2518 ผู้รับพินัยกรรมหาพินัยกรรมไม่พบ จึงขอรับมรดก ต่อเจ้าพนักงานที่ดินว่าเป็นทายาทโดยธรรม ดังนี้ ไม่เป็นการสละพินัยกรรม หรือปิดบัง พินัยกรรม ไม่ถูกกำจัดและรับมรดกตามพินัยกรรมที่หาพบภายหลังได้

การถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 นี้ เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้ตามมาตรา 1606 วรรคท้าย ที่บัญญัติว่า “เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้ โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร” ดังนั้น ถ้าเจ้ามรดกจะให้อภัยทายาทผู้ถูกกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 นี้ เจ้ามรดกก็ทำได้แต่การให้อภัยจะส่งด้วยวาจาไม่ได้ต้องให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและ ทายาทนั้นต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกแล้วเจ้ามรดกจึงให้อภัยได้ถ้ายังไม่มีการทำผิดจน ถูกกำจัดมิให้รับมรดกเจ้ามรดกจะให้อภัยไว้ล่วงหน้า โดยคาดหวังว่าจะมีเหตุการณ์เกิดขึ้น และทายาทจะถูกกำจัดมิให้รับมรดกจึงให้อภัยไว้ล่วงหน้านั้น การให้อภัยไม่มีผล ทายาทผู้นั้นก็ถูกกำจัดมิให้รับมรดกอยู่นั่นเอง

แต่ถ้ามีการกระทำเกิดขึ้นแล้ว เช่น ทายาทเจตนาฆ่าเจ้ามรดก เจ้ามรดกไม่ตายทันทีแต่บาดเจ็บสาหัส เจ้ามรดกได้ให้อภัย โดยทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ต่อมา เจ้ามรดก จึงได้ตายและมีคำพิพากษาของศาลลงโทษ ผู้เขียนเห็นว่าเจ้ามรดกได้ให้อภัยถูกต้องตามกฎหมายแล้วทายาทผู้นั้นไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก

ข้อสังเกต

การให้อภัยไม่มีในการถูกกำจัด ตามมาตรา 1605 เพราะการถูกกำจัดตามมาตรา 1605 เป็นการปิดบังหรือชักย้ายทรัพย์มรดกเป็นการถูกกำจัดหลังเจ้ามรดกตาย จึงไม่มีกฎหมายบัญญัติการให้อภัยไว้

ผลการถูกกำจัดมิให้รับมรดก ตามมาตรา 1606 นี้ เท่ากับว่าผู้ถูกกำจัดนั้นไม่มีสิทธิในการรับมรดกของผู้ตายเลย คือเท่ากับไม่มีทายาทผู้นั้นอยู่ จึงต้องเอาทรัพย์มรดกแบ่งแก่ทายาทอื่นตามปกติ

ตัวอย่าง นายคำมีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายชื่อนางแดง นายคำมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 3 คนคือ นายหนึ่ง นายสอง นายสาม นางแดงพยายามฆ่านายคำ และศาลพิพากษาถึงที่สุดให้นางแดงจำคุกตลอดชีวิต มรดกของนายคำ 12 ล้านบาทตกแก่ผู้ใดจะเห็นได้ว่านางแดงถูกกำจัดตามมาตรา 1606(1) ส่วนของนางแดงที่ควรจะได้ 6 ล้านบาท นายหนึ่ง นายสอง และนายสามได้คนละ 2 ล้านบาท ตามมาตรา 1629(3) ประกอบมาตรา 1635(2) เมื่อนางแดงถูกกำจัดมิให้รับมรดก มรดกจึงตกแก่พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับนายคำ คือ นายหนึ่ง นายสอง และนายสาม ได้คนละ 4 ล้านบาท

แต่ถ้านายคำมีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายชื่อนางแดง นายคำมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 3 คน คือ นายหนึ่ง นายสอง และนายสาม นายหนึ่งได้พยายามฆ่านายคำ และศาลพิพากษาถึงที่สุดจำคุกนายหนึ่งตลอดชีวิต มรดกของนายคำ 12 ล้านบาท จะตกแก่ผู้ใด จะเห็นว่านายหนึ่งถูกกำจัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1606(1) ธรรมดา มรดก 12 ล้านบาท จะตกแก่นางแดง 6 ล้านบาท นายหนึ่ง นายสอง และนายสามจะได้คนละ 2 ล้านบาท ตามมาตรา 1629(3) ประกอบมาตรา 1635(2) แต่เมื่อนายหนึ่งถูกกำจัดมิให้รับมรดก ส่วนของนายหนึ่ง 2 ล้านบาท ต้องเอาไปแบ่งแก่ทายาทอื่นตามปกติ คือ เจ้ามรดกมีคู่สมรสและมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน คู่สมรสได้กึ่งหนึ่ง ฉะนั้น คู่สมรสคือนางแดงได้ 1 ล้านบาท และนายสองนายสามได้คนละ 5 แสนบาท

สรุป นางแดงได้ 7 ล้านบาท นายสองได้ 2 ล้านห้าแสนบาท นายสามได้ 2 ล้านห้าแสนบาท รวมแล้วเป็น 12 ล้านบาท ตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ยุติธรรมแล้วเวลาภรรยาเจ้ามรดกถูกกำจัดส่วนของภรรยาเจ้ามรดกได้แก่พี่น้องเจ้ามรดกทุกคนและเมื่อพี่น้องเจ้ามรดกถูกกำจัดบ้าง ส่วนที่ถูกกำจัดก็ควรจะต้องแบ่งให้คู่สมรสด้วย ตามมาตรา 1635

เมื่อทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นจะสืบมรดกได้ทุกกรณีหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1607 บัญญัติว่า “การถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดกต่อไปเหมือนหนึ่งว่าทายาทนั้นตายแล้ว แต่ในส่วนทรัพย์สินซึ่งผู้สืบสันดานได้รับมรดกมาเช่นนี้ทายาทที่วานั้นไม่มีสิทธิที่จะจัดการ

และใช้ครั้งที่ระบุไว้ในบรรพ 5 ลักษณะ 2 หมวด 3 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในกรณีเช่น
นั้นให้ใช้มาตรา 1548 (ปัจจุบันมาตรา 1577) บังคับโดยอนุโลม”

ปัญหาว่า การถูกกำจัดมิให้รับมรดก ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดก
ต่อไปได้ทุกกรณีหรือไม่ ซึ่งนักกฎหมายยังมีความเห็นไม่ลงรอยกัน

ท่านศาสตราจารย์โชค จารุจินดา ให้ความเห็นไว้ในหนังสือ “คำอธิบายกฎหมาย
ลักษณะมรดก” พิมพ์ครั้งที่ 4 หน้า 66 ว่า

“...คำว่า “สืบมรดก” ตามมาตรา 1607 มีความหมายตามที่เข้าใจกันตามธรรมดา
คือหมายถึงการสืบต่อซึ่งทรัพย์มรดก แต่การสืบต่อซึ่งทรัพย์มรดกจะสืบกันได้โดยวิธีใด
ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การสืบมรดกในกรณีทายาทสละมรดก เป็นต้น (มาตรา
1615) สำหรับการถูกกำจัดมิให้รับมรดก ได้บัญญัติวิธีการสืบมรดกไว้ในมาตรา 1639
กล่าวคือ จะสืบมรดกกันได้ก็ด้วยวิธีการรับมรดกแทนที่และจะรับมรดกแทนที่กันได้
เฉพาะถูกกำจัดก่อนเข้ามรดกตายเท่านั้น ฉะนั้นการถูกกำจัดภายหลังเข้ามรดกตายจึงรับ
มรดกแทนที่กันไม่ได้และจะสืบมรดกโดยวิธีอื่นก็ไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้
จึงเป็นอันว่าการถูกกำจัดภายหลังเข้ามรดกตาย ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดรับ
มรดกแทนที่ไม่ได้ และไม่มีทางจะสืบมรดกโดยวิธีอื่น....”

ความเห็นของท่านศาสตราจารย์โชค ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับธงคำตอบข้อ
สอบกฎหมายแพ่งข้อ 10 ปีการศึกษา พ.ศ. 2514 ของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง
เนติบัณฑิตยสภาที่ว่า “...นายแก้วทำลายพินัยกรรมหลังเข้ามรดกตาย ถูกกำจัดไม่ให้ได้
รับมรดกเลยในฐานะเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606(5) และเด็กหญิงแป้วผู้สืบสันดาน
ของนายแก้วรับมรดกแทนที่ไม่ได้เพราะเป็นการถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเข้ามรดก
ตายตามมาตรา 1639 ข้อกำหนดในพินัยกรรมส่วนนี้เป็นอันไร้ผลตามมาตรา 1699”
และสอดคล้องกับความเห็นของท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ในหนังสือ “คำอธิบาย
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ว่าด้วยมรดก” หน้า 30 - 40 ซึ่งท่านได้สรุป
ความเห็นว่าการรับมรดกแทนที่มีมาตรา 1639 บัญญัติไว้โดยเฉพาะ มาตรา 1607 ซึ่ง
บัญญัติไว้ก่อนจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 1639 และมาตรา 1639 ก็บัญญัติวิธีการรับ
มรดกไว้โดยเฉพาะว่าต้องเป็นกรณีถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเข้ามรดกตายเท่านั้น ดัง

นั้นมาตรา 1607 จึงควรแปลว่าการถูกกำจัดถ้ามีการรับมรดกแทนที่กันได้ก็สืบมรดกต่อไปเหมือนหนึ่งว่าทายาทที่ถูกกำจัดตายไปแล้ว

อย่างไรก็ตามท่านอาจารย์สอาด นาวิเจริญ กลับมีความเห็นอีกแนวหนึ่งโดยท่านได้ให้ความเห็นไว้ในหนังสือ “คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ว่าด้วยมรดก” หน้า 65 - 66 ว่า

“...การพิจารณามาตรา 1607 จะต้องดูมาตรา 1639 ซึ่งว่าด้วยการรับมรดกแทนที่เป็นข้อประกอบ มาตรา 1639 มีว่าถ้ามีบุคคลซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629(1)(3)(4) และ (6) ถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ ฯลฯ

มาตรา 1607 นี้มาจากประมวลแพ่งสวิสส์ มาตรา 428 วรรค 3 และมาตรา 541 เยอรมัน มาตรา 2344 บราซิล มาตรา 1599 อิตาลี มาตรา 728 ปอร์ตุเกส มาตรา 1979 สเปน มาตรา 929 จีลี มาตรา 982 ข้าพเจ้าได้ดูแต่ประมวลแพ่งสวิสส์กับเยอรมันเท่านั้น ตามกฎหมายสวิสส์ มีข้อความแสดงว่าผู้สืบสันดานของผู้ถูกกำจัดได้รับมรดกเหมือนกันว่าผู้ถูกกำจัดนั้นตายก่อนเจ้ามรดก กฎหมายเยอรมันก็มีข้อความทำนองเดียวกัน คือมีว่ามรดกได้แก่บุคคลซึ่งผู้ถูกกำจัดตายก่อนเจ้ามรดกผู้นั้นจะได้มรดก

เรื่องการกำจัดมิให้รับมรดก และมีการรับมรดกแทนที่นี้เป็นหลักกฎหมายใหม่ซึ่งไม่มีในกฎหมายเก่า ตามปกติจึงเป็นเรื่องเงินหลักทำนองเดียวกับหลักกฎหมายต่างประเทศเว้นแต่จะแสดงให้เห็นชัดเป็นอย่างอื่น จึงตีความหมายของมาตรา 1607 ได้ว่า มีความหมายว่าผู้สืบสันดานของทายาทผู้ถูกกำจัดมีสิทธิรับมรดกในส่วนของทายาทผู้ถูกกำจัดเสมือนหนึ่งว่าทายาทผู้ถูกกำจัดตาย ข้อที่เป็นเหตุให้เกิดความสงสัยก็คือ ถ้าหากผู้สืบสันดานของทายาทผู้ถูกกำจัดได้รับมรดกสืบไปทำนองเดียวกันแล้ว เหตุใดจึงแยกบัญญัติไว้คนละมาตราคือมาตรา 1607 และ 1639 ข้าพเจ้าเข้าใจว่า เหตุที่กฎหมายแยกบัญญัติไว้เช่นนั้นก็เนื่องจากการรับมรดกแทนที่จะต้องเป็นกรณีที่เกิดก่อนเจ้ามรดกตาย เพราะสิทธิในการรับมรดกจะมีได้ก็แต่ในเวลาที่จะเจ้ามรดกตาย ถ้าในเวลาเจ้ามรดกตายไม่มีสิทธิรับมรดกแล้ว มรดกก็ตกให้แก่ผู้มีสิทธิรับมรดกคนอื่นหมด จะมารับมรดกแทนที่กันภายหลังไม่ได้ ฉะนั้นถ้าหากจะให้ผู้สืบสันดานของผู้ถูกกำจัดรับมรดกในส่วน

ของทายาทผู้ถูกกำจัดภายหลังเจ้ามรดกตายแล้ว ก็จำเป็นต้องบัญญัติข้อความดังที่ระบุใน มาตรา 1607 ข้อสงสัยอีกประการหนึ่งก็คือ ในกรณีที่ทายาทถูกกำจัดเพราะปิดบังหรือ ยักย้ายมรดกจะให้ผู้สืบสันดานของผู้นั้นได้รับส่วนมรดกของทายาทนั้นอีกหรือ ถ้าให้ผู้ สืบสันดานของผู้ถูกกำจัดได้รับส่วนมรดกแล้ว จะถือเป็นเหตุกำจัดมิให้ได้รับมรดกไว้ ทำไม ในข้อนี้ก็ตอบได้ว่ากฎหมายต้องการกำจัดเฉพาะตัวผู้ถูกกำจัด ไม่ต้องการให้มีผล ไปถึงผู้สืบสันดาน แม้ในกรณีที่ต้องด้วยข้อกำจัดอย่างอื่นก่อนเจ้ามรดกตายดังระบุใน มาตรา 1606(1)(2)(3) ซึ่งเป็นเรื่องรุนแรงยิ่งกว่าการปิดบังหรือยักย้ายมรดกมากนักก็ ยังระบุให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ได้”

ต่อมาได้มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยในเรื่องนี้ไว้

คำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539 วินิจฉัยตามความเห็นนี้โดยศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้จำเลยได้ยักย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกของผู้ตายมากกว่าส่วนที่ตนจะได้ และต้องถูก กำจัดมิให้รับมรดกของผู้ตายเลย อันเป็นการถูกกำจัดมิให้ได้รับมรดกหลังเจ้ามรดกตาย ก็ตามบุตรของจำเลยซึ่งเป็นผู้สืบสันดานของจำเลยทายาทผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกของ ผู้ตายย่อมสืบมรดกของผู้ตายเสมือนหนึ่งว่าจำเลยตายแล้วได้ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1607

โดยเหตุนี้จึงอาจสรุปได้ว่าผลของการถูกกำจัดมิให้รับมรดกเกี่ยวกับทรัพย์มรดก ที่ถูกกำจัดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าทายาทถูกกำจัดก่อนหรือหลังเจ้ามรดกตาย

หากทายาทถูกกำจัดก่อนเจ้ามรดกตาย เช่น ตามมาตรา 1606(1)(2)(4) หรือ (5) กรณีเหล่านี้ย่อมต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 1639 ที่กฎหมายยอมให้ผู้สืบสันดาน ของทายาทนั้นเข้ารับมรดกแทนได้

หากทายาทถูกกำจัดหลังจากเจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้ว เช่น ตามมาตรา 1605, 1606(3) กรณีเหล่านี้ย่อมไม่เข้าเกณฑ์ตามมาตรา 1639 ที่จะรับมรดกแทนที่ได้ แต่ตาม มาตรา 1607 ถือว่าเป็นการเฉพาะตัวผู้ถูกกำจัดและยอมอนุญาตให้ผู้สืบสันดานของ

ทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดกของผู้ตายได้เหมือนหนึ่งว่าทายาทผู้ถูกกำจัดนั้นตายแล้ว เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าในส่วนทรัพย์สินซึ่งผู้สืบสันดานได้รับมรดกมาเช่นนี้ ทายาทผู้ถูกกำจัดไม่มีสิทธิที่จะจัดการและใช้บังคับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1548 ซึ่งตรงกับมาตรา 1577 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ที่ได้ชำระใหม่ พ.ศ. 2519 ที่บัญญัติว่า “บุคคลใดจะโอนทรัพย์สินให้ผู้เยาว์โดยพินัยกรรมหรือโดยการให้โดยเสน่หาซึ่งมีเงื่อนไขให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้จัดการจนกว่าผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะก็ได้ ผู้จัดการนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งผู้โอนระบุชื่อไว้ หรือถ้ามิได้ระบุไว้ก็ให้ศาลตั้ง แต่การจัดการทรัพย์สินนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 60” ทั้งนี้เพราะกฎหมายไม่ประสงค์ที่จะให้ทายาทผู้ถูกกำจัดเข้ามามีส่วนที่จะจัดการและใช้ทรัพย์สินมรดกที่ผู้สืบสันดานของทายาทที่เป็นผู้เยาว์เข้าสืบมรดกตามมาตรา 1607 นั้นนั่นเอง

ข้อสังเกต

1. เมื่อผลแห่งการตีความ มาตรา 1607 และ 1639 เป็นเช่นนี้จึงมีข้อสังเกตต่อไปว่าตามมาตรา 1643 สิทธิที่จะรับมรดกแทนที่กันนั้นได้เฉพาะแก่ผู้สืบสันดานโดยตรงเท่านั้น ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 933/2528 (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานแล้วว่า บุตรบุญธรรมมิใช่ผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม จึงไม่มีสิทธิที่จะเข้ารับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรมได้ แต่ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดหลังจากเจ้ามรดกถึงแก่ความตายตามมาตรา 1607 นั้น กฎหมายมิได้จำกัดเฉพาะ “ผู้สืบสันดานโดยตรง” เหมือนกรณีรับมรดกแทนที่ตามมาตรา 1643 และตามมาตรา 1627 บุตรบุญธรรมให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้เขียนจึงเห็นว่ากรณีทายาทถูกกำจัดหลังจากเจ้ามรดกตายนั้นบุตรบุญธรรมของทายาทผู้ถูกกำจัด ย่อมเป็นผู้สืบสันดานและมีสิทธิเข้าสืบมรดกได้ตามมาตรา 1607

2. กรณีถูกกำจัดมิให้รับมรดกและจะมีการรับมรดกแทนที่ได้ผู้ที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตายต้องเป็นทายาทตามมาตรา 1629(1)(3)(4) หรือ (6) เท่านั้นตามมาตรา 1639 ส่วนทายาทตามมาตรา 1629(2) หรือ (5) ไม่มีการรับมรดกแทนที่ตาม

มาตรา 1641 แต่ถ้าทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกหลังเจ้ามรดกตาย ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามทายาทตามมาตรา 1629(2) หรือ (5) สืบมรดกเหมือนกับกรณีถูกกำจัดก่อนเจ้ามรดกตายในการรับมรดกแทนที่ เพราะฉะนั้นถึงแม้ทายาทตามมาตรา 1629(2) หรือ (5) ถูกกำจัดมิให้รับมรดกหลังเจ้ามรดกตายผู้สืบสันดานของทายาทลำดับดังกล่าวเข้าสืบมรดกได้ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539 เช่น นายสมศักดิ์และนางสมศรี เป็นสามีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายมีบุตรชายสามคน คือ นายหนึ่ง นายสองและนายสาม นายหนึ่งตายมีมรดก 200,000 บาท หลังจากนายหนึ่งตาย นายสมศักดิ์บิดาได้ปิดบังยกย้ายทรัพย์มรดกจำนวน 150,000 บาท หากพิจารณาตามคำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539 แล้ว มรดกของนายคำก็ต้องตกแก่นางสมศรี 100,000 บาท นายสองและนายสามซึ่งเป็นผู้สืบสันดานของนายสมศักดิ์ก็สามารถเข้าสืบมรดกนายสมศักดิ์ได้คนละ 50,000 บาท ตามมาตรา 1629 (2) มาตรา 1607 และมาตรา 1629 (1) ซึ่งธรรมดาแล้วโดยหลักทั่วไป เมื่อผู้ตายมีมรดกและมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน มรดกย่อมตกแก่มารดาแต่เพียงผู้เดียวตามมาตรา 1629 (2) มาตรา 1629 (3) และมาตรา 1630 วรรคแรก

3. คำว่า “ทายาท” ที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 1607 นั้น ไม่ได้กำหนดว่าเป็นทายาทประเภทใด ดังนั้นจึงน่าจะหมายถึงทายาทโดยธรรมที่เป็นญาติและทายาทโดยธรรมที่เป็นคู่สมรส เช่น นายคำ มีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายชื่อนางแดง ซึ่งนางแดงเป็นหญิงหม้ายเพราะสามีตายและนางแดงมีบุตรบุญธรรมติดมาชื่อ ด.ช. เอก นายคำมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 2 คน คือนายหนึ่งและนายสอง นายคำมีทรัพย์มรดกเป็นเงินสด 200,000 บาท ต่อมานายคำถึงแก่ความตายนางแดงปิดบังยกย้ายทรัพย์มรดกจำนวน 150,000 บาท หากพิจารณาตามคำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539 แล้วมรดกของนายคำก็ต้องตกแก่ ด.ช. เอก ซึ่งเป็นผู้สืบสันดานของนางแดง 100,000 บาท นายหนึ่งและนายสองคนละ 50,000 บาท ตามมาตรา 1635 (2) มาตรา 1607 มาตรา 1627 และมาตรา 1629 (1)

4. นอกจากนั้นตามมาตรา 1627 ก็ไม่ได้ระบุด้วยว่าทายาทที่ถูกกำจัดนั้นจะต้องเป็นทายาทโดยธรรมหรือทายาทผู้รับพินัยกรรม ดังนั้น หากมีการตีความตามมาตรา 1607 และตามคำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539 ดังกล่าวแล้ว แม้เป็นทายาทผู้รับพินัยกรรมก็

น่าจะสืบมรดกต่อไปได้ เช่น นายคำมีเพื่อนสนิทชื่อนายเดช นายคำมีน้องชาย 2 คน คือ นายหนึ่งและนายสอง นายเดชมีบุตรบุญธรรมชื่อ ค.ช.เอก นายคำทำพินัยกรรมยกเงิน สดให้นายหนึ่งและนายสองคนละ 50,000 บาท และยกเงินสดให้นายเดช 200,000 บาท หลังจากนายคำถึงแก่ความตายนายเดชทำการปลอมพินัยกรรมเป็นว่ายกเงินสดที่นายคำมี อยู่ทั้งหมด 300,000 บาท ให้นายเดช กรณีนี้นายเดชถูกกำจัดมิให้รับมรดกเลย ตาม มาตรา 1606 (5) และเป็นการถูกกำจัดมิให้รับมรดกหลังจากเจ้ามรดกตายแล้ว ดังนั้นเมื่อ มาตรา 1607 ไม่ได้กำหนดว่าทายาทโดยธรรมหรือทายาทผู้รับพินัยกรรมถูกกำจัดมิให้ รับมรดก ถ้าตีความในความหมายที่กว้างก็อาจจะรวมถึงทายาทผู้รับพินัยกรรมด้วย ค.ช. เอก จึงสามารถเข้าสืบมรดกจำนวน 200,000 บาท ได้ตามมาตรา 1607

จากคำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539 ผู้เขียนจึงเห็นว่ากรณีเช่นนี้เป็นปัญหาที่น่าจะ ต้องพิจารณาต่อไป

ในเรื่องนี้ ได้มีข้อสอบกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ข้อ 8 ปีการศึกษา 2541 ของ สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาว่า “นายอาทิตย์และนางจันทร์เป็นสามีภริยา กันโดยชอบด้วยกฎหมาย มีบุตร 1 คน ชื่อนายอังคาร นายอังคารแอบลักลอบได้เสียกับ นางสาวพุธ เด็กรับใช้ในบ้านจนเกิดบุตรออกมาชื่อเด็กหญิงเดือน นายอังคารได้แจ้ง ทะเบียนการเกิดว่าเด็กหญิงเดือนเป็นบุตรของตน เมื่อนายอาทิตย์รู้ความจริงได้คู่ค่านาย อังคารและขับไล่นางสาวพุธออกจากบ้าน นายอังคารเกิดโทสะใช้อาวุธปืนยิงนายอาทิตย์ ถึงแก่ความตายและต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่านายอังคารมีความผิดฐานฆ่า นาย อาทิตย์โดยเจตนา ปรากฏว่านายอาทิตย์ยังมีญาติคือนายดาว ซึ่งเป็นลุงอยู่อีก 1 คน และมีทรัพย์สินมรดกทั้งหมดเป็นเงิน 3,000,000 บาท

ดังนี้ ให้อวินิจฉัยว่า นางจันทร์ นายอังคาร เด็กหญิงเดือน และนายดาว มีสิทธิได้ ส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของนายอาทิตย์อย่างไร”

และตรงคำตอบว่า “แม้นางสาวพุธจะมีใช้ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนาย อังคาร แต่เมื่อคนทั้งสองได้เสียกันจนเกิดบุตร และนายอังคารได้แจ้งทะเบียนการเกิด ของเด็กหญิงเดือนเป็นบุตรของตน เช่นนี้ เด็กหญิงเดือนย่อมเป็นบุตรนอกกฎหมายที่ บิดารับรองแล้ว ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 ให้ถือว่าเป็นผู้

สืบสันดานเหมือนกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย และเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (1) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1882/2493)

นายอังคารแม้จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายอาทิตย์ก็ตาม แต่เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า นายอังคารมีความผิดฐานฆ่านายอาทิตย์ตายโดยเจตนา นายอังคารจึงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 (1) ซึ่งเป็นการถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเข้ามรดกถึงแก่ความตาย กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 1639 ที่เด็กหญิงเดือนผู้สืบสันดานจะมีสิทธิรับมรดกแทนที่นายอังคารได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 8023/2538) อย่างไรก็ตาม มาตรา 1607 บัญญัติว่า การถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดกต่อไปเหมือนหนึ่งว่าทายาทนั้นตายแล้ว โดยมีได้บัญญัติว่า ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกสืบมรดกต่อไปได้เฉพาะในกรณีที่ทายาทนั้นถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเข้ามรดกตายเท่านั้น ดังนั้นแม้นายอังคารจะถูกกำจัดมิให้รับมรดกหลังเข้ามรดกตายก็ตาม เด็กหญิงเดือนซึ่งเป็นผู้สืบสันดานของนายอังคาร ย่อมสืบมรดกของนายอาทิตย์ต่อไปได้ เหมือนหนึ่งว่านายอังคารตายแล้วตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 1607 และบทบัญญัติแห่งมาตรา 1607 หาได้อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 1639 ไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 478/2539)

เมื่อเข้ามรดกยังมีเด็กหญิงเดือนเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (1) สืบมรดกอยู่ นายดาวเป็นลูกของนายอาทิตย์จึงเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (6) อันเป็นทายาทผู้ที่อยู่ในลำดับถัดลงไป ย่อมไม่มีสิทธิในทรัพย์มรดกของผู้ตายเลยตามมาตรา 1630 วรรคหนึ่ง

นางจันทร์เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายอาทิตย์ เมื่อนายอาทิตย์เข้ามรดกยังมีเด็กหญิงเดือนเป็นทายาทตามมาตรา 1629 (1) สืบมรดกอยู่ นางจันทร์ซึ่งเป็นผู้สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นย่อมมีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตรตามมาตรา 1639 (1)

ดังนั้น ทรัพย์มรดกของนายอาทิตย์จำนวน 3,000,000 บาท ย่อมตกทอดให้แก่ นางจันทร์ และเด็กหญิงเดือนคนละ 1,500,000 บาท ส่วนนายอังคารและนายดาวไม่มีสิทธิได้ส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกของนายอาทิตย์” จากหนังสือรวมข้อสอบพร้อมธงคำตอบ

ภาค 1 สมัยที่ 51 ปีการศึกษา 2541 จัดพิมพ์โดยสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ข้อสังเกต

เมื่อมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 478/2539 วินิจฉัยออกมาดังกล่าวแล้ว หากปัจจุบันนี้มีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8023/2538 แล้วผู้เขียนมีความเห็นว่าผู้สืบสันดานของผู้ร้องก็น่าจะเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่ศาลอาจตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้

ในกรณีที่ทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1606 แล้วทายาทนั้นไม่มีฐานะความเป็นทายาทอีกต่อไป ดังนั้น จึงจะยกอายุความมรดกตามมาตรา 1754 มาแย้งกับทายาทอื่นไม่ได้ เพราะมาตรา 1755 บัญญัติว่า “อายุความหนึ่งปีนั้น จะยกขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่โดยบุคคลซึ่งเป็นทายาท หรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิของทายาท หรือโดยผู้จัดการมรดก”

ตัวอย่าง นายคำมีบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายสามคนคือ นายหนึ่ง นายสอง และนายสาม นายหนึ่งข่มขู่ให้นายคำเจ้ามรดกทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้นายหนึ่งทั้งหมด นายหนึ่งถูกกำจัดมิให้รับมรดก เมื่อนายคำตาย นายหนึ่งไม่ยอมออกจากบ้านและที่ดินของนายคำเป็นเวลาเกิน 1 ปีแล้ว นายสองและนายสามมาฟ้องขับไล่ นายหนึ่งจะต่อสู้ว่า นายสองและนายสามฟ้องคดีนี้ขาดอายุความ เพราะเกิน 1 ปีแล้วนับแต่ นายคำ เจ้ามรดกตายตามมาตรา 1754 วรรคแรกไม่ได้ เพราะการยกอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 1754 นั้น จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ก็แต่บุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลที่จะใช้สิทธิของทายาท นายหนึ่งไม่มีฐานะความเป็นทายาทของนายคำแล้ว เพราะนายหนึ่งถูกกำจัดมิให้รับมรดก นายหนึ่งจึงไม่มีสิทธิที่จะถือเอาประโยชน์ยกอายุความตามมาตรา 1755 มาแย้งนายสองและนายสาม

